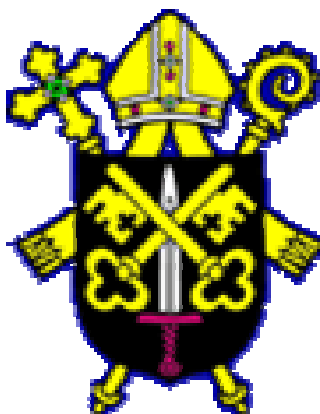

LIBOR BOTEK - KAREL ORLITA

MANŽELSKÉ PRÁVO V PŘEHLEDU

**pro pastorační potřeby brněnské diecéze
a katechetický kurz**

O B S A H

STRUČNÝ PŘEHLED MANŽELSKÉHO PRÁVA	5
1. ZPŮSOBILOST OSOB	7
1.1. CELKOVÝ PŘEHLED MANŽELSKÝCH PŘEKÁŽEK	7
1.2. PŘEKÁŽKY VYLUČUJÍCÍ MANŽELSTVÍ PODROBNĚ:	7
1.3. DISPENSOVÁNÍ OD PŘEKÁŽEK	9
1.3.1. <i>Dispensování ve zvláštních situacích:</i>	9
1.4. ZÁKAZ UZAVŘÍT MANŽELSTVÍ	10
2. MANŽELSKÝ SOUHLAS	10
2.1. VADY POZNÁNÍ	10
2.2. VADY VŮLE	11
2.3. VADY VYPLÝVAJÍCÍ Z DUŠEVNÍ NEMOCI NEBO PSYCHICKÝCH PŘÍČIN (KÁN. 1095) - ZASE JDE O VADY POZNÁNÍ A VŮLE	11
2.4. PRÁVNÍ PŘEDPOKLADY	12
2.5. UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ PROSTŘEDNICTVÍM ZÁSTUPCE (KÁN. 1104, 1105)	12
2.6. UZAVŘENÍ SKRZE TLUMOČNÍKA	12
3. FORMA UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	12
3.1. JURISDIKCE VŮČI SNOUBENCŮM Z TITULU JEJICH OBŘADU	13
3.2. TERITORIÁLNÍ JURISDIKCE	14
3.3. SVĚDEK SŇATKU	14
3.4. PROPUŠTĚNÍ SNOUBENCŮ K ODDAVKÁM DO CIZÍ FARNOSTI	14
3.5. VÝJIMKY OD FORMY UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ:	14
3.6. DISPENS OD FORMY	14
3.7. TAJNÉ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	15
3.8. ZÁZNAM V MATRICE ODDANÝCH:	15
4. SMÍŠENÁ MANŽELSTVÍ	15
4.1. SOUHLAS ORDINÁŘE	15
4.2. ZÁKAZ OPAKOVÁNÍ SOUHLASU	16
4.3. FORMA UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V PŘÍPADĚ SŇATKU S PRAVOSLAVNÝM	16
5. ÚČINKY MANŽELSTVÍ	16
6. ODLOUČENÍ MANŽELŮ	16
6.1. ZRUŠENÍ MANŽELSTVÍ	16
6.1.1. <i>Pavlova výsada (privilegium paulinum)</i>	16
6.1.2. <i>Privilegium petrinum neboli zrušení manželského svazku ve prospěch víry</i>	17
6.1.3. <i>Dispens super rato</i>	17
6.1.4. <i>Přijetí křtu člověkem žijícím jako pohan v polygamii nebo polyandrii</i>	18
6.1.5. <i>Nepokřtěný, který po přijetí křtu v katolické církvi nemůže obnovit spolužití s nepokřtěným manželem z důvodu zjetí nebo pronásledování</i>	18
6.2. PROHLÁŠENÍ NEPLATNOSTI MANŽELSTVÍ	18
6.2.1. <i>Příslušné soudy</i>	18
6.2.2. <i>Podání žaloby:</i>	19
6.3. ODLOUČENÍ PŘI TRVÁNÍ MANŽELSKÉHO SVAZKU	19
7. ZPLATNĚNÍ MANŽELSTVÍ	19
7.1. PROSTÉ ZPLATNĚNÍ (KONVALIDACE)	19
7.1.1. <i>Neplatnost pro překážku</i>	20
7.1.2. <i>Neplatnost pro vadu souhlasu</i>	20
7.1.3. <i>Neplatnost pro vadu formy</i>	20
7.2. ZPLATNĚNÍ V KOŘENI (SANATIO IN RADICE)	20
7.2.1. <i>Zplatnění uděluje:</i>	20

8. MANŽELSTVÍ MEZI KATOLÍKY PŘÍSLUŠEJÍCÍMI K RŮZNÝM CÍRKVÍM „SUI IURIS“	21
8.1. FORMA SLAVENÍ MANŽELSTVÍ.....	21
8.2. MANŽELSKÉ POŽEHNÁNÍ - POSVÁTNÝ RITUS	22
8.3. PŘEKÁŽKY V MANŽELSTVÍ MEZI KATOLÍKEM LATINSKÉHO A VÝCHODNÍHO OBŘADU (ROZDÍLY VZHLEDEM K CIC)	22
8.4. MANŽELSTVÍ S PODMÍNKOU	23
9. POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA:	23
PŘÍLOHY A FORMULÁŘE.....	24

STRUČNÝ PŘEHLED MANŽELSKÉHO PRÁVA

Požadavky k platnému uzavření manželství

Církevně-právní	1. způsobilost kontrahentů	nepřítomnost manželské překážky (k platnosti)	
		nepřítomnost zákazu uzavřít manželství	administrativního soudního
	2. platný souhlas	prosté vady	poznání vůle
	3. kanonická forma	oddávající s jurisdikcí	z titulu ritu snoubenců z titulu místa oddavek
		2 svědkové	
Civilně-právní	platné osvědčení o způsobilosti uzavřít manželství (z místně příslušného matričního úřadu)		

Zplatnění manželství

Konvalidace (prosté zplatnění)	obnova manželského souhlasu	účinnost od obnovy souhlasu	postup jako při sňatku
Sanace (uzdravení v kořeni)	musí trvat manželský souhlas	účinnost od počátku (okamžiku, kdy si prvně dali souhlas)	postup administrativní

Problémy v manželství a jeho rozpad

A: Problém společného soužití v manželství

typ řešení	podmínky	postup
Odluka od stolu a lože	předchozí souhlas ordináře	
	cizoložství partnera; nebezpečí pro tělesné nebo duševní zdraví partnera či dětí; svémocné opuštění manželství;	Žádost o souhlas ordináře s odlukou manželství; zasílá se na Diecézní církevní soud: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/file/formulare/05_Zadost_o_odlouceni_manzelu.rtf

B: Rozpad manželství a možnosti nového církevního svazku

1. Rozpadlé manželství nevzniklo

typ řešení	podmínky	postup
Prohlášení neplatnosti manželství	podezření na neplatnost pro nezpůsobilost osob, vadu souhlasu nebo vadu formy	žaloba jednoho z manželů nebo obhájce spravedlnosti na neplatnost manželství k příslušnému církevnímu soudu Formulář: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare

2. Rozpadlé manželství vzniklo, ale je rozlučitelné

typ řešení	podmínky	postup
Privilegium paulinum	oba po celou dobu trvání manželství nepokřtění, jeden přijme křest a druhý s ním nechce žít bez urážky Stvořitele	Žádost se podá Diecéznímu církevnímu soudu v Brně, který se jménem ordináře dotáže nepokřtěné strany, zda s pokřtěným nechce žít nebo od dotazu dispensuje. Negativní odpověď nepokřtěné strany nebo dispens od dotazu opravňuje katolickou stranu uzavřít nové manželství. První nesvátnostné manželství zaniká vyslovením nového souhlasu. Formulář: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare
Dispens "super rato"	manželství bylo od církevního uzavření nedokonané	Žádost alespoň jednoho z manželů Svatému otci. Potřebná šetření provede Diecézní církevní soud, přičemž na základě jejich výsledku biskup doporučí žádost Svatému otci Formulář: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare
Privilegium petrinum	není žádná možnost obnovení manželského života manželství bylo po celou dobu soužití nesvátnostné (tj. alespoň jeden z manželů nebyl pokřtěn) žadatel nebyl výhradně nebo převážně vinný rozpadem manželství strana, s níž má žadatel uzavřít nebo zplatnit manželství, nezapříčinila svou vinou rozdělení manželů nejedná se o manželství již uzavřené s privilegiem petrinem z udělení milosti nevznikne podiv nebo pohoršení žádost se podává vzhledem k již zamýšlenému novému svazku konkrétních osob	Žadatel (katolík z rozpadlého manželství nebo nekatolík z rozpadlého manželství, jenž chce uzavřít manželství s katolíkem) žádá Svatého otce o rozloučení manželství ve prospěch své víry nebo budoucího partnera. Žádost se zašle na Diecézní církevní soud. První fáze šetření probíhá na Diecézním církevním soudě, druhá na úrovni Kongregace pro nauku víry, jež pak žádost může postoupit papeži. Formulář: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare

3. Rozpadlé manželství nelze vyřešit žádným z výše uvedených způsobů a tedy nové manželství nelze církevně zplatnit

typ řešení	podmínky	Postup
Dovolení přistupovat ke svátostem v novém manželství za podmínky života jako bratr a sestra	vyšší věk, který dává předpoklady splnění tohoto předsevzetí, předpokládá se odluka církevně platného manželství.	žádost ordináři příslušném formuláři: http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/files/formulare/05_Zadost_o_odloucení_manželství.rtf

Způsobilost osob

Nezpůsobilé jsou osoby, kterým brání právo uzavřít manželství - tj. *mají manželskou překážku*.

1.1. Celkový přehled manželských překážek

Původ	Překážka		dispensace	
Božského práva	impotence (incapacitas coeundi) dokonalá		nedispensovatelné	
	předchozí manželský svazek			
	příbuzenství v přímé linii, vzestupné i sestupné			
			dispensovatelné	
Církevního práva (lidského)	věku		ordinářem	
	rozdílnosti náboženství (disparitas cultus)		ordinářem	
	ze svěcení			Apošt. stolem
	z trvalého veřejného slibu čistoty v řeholním institutu	diecézního práva	ordinářem	
		papežského práva		Apošt. stolem
	únosu		ordinářem	
	zločinu			Apošt. stolem
	příbuzenství v boční linii		ordinářem	
	švagrovství		ordinářem	
	veřejné mravopočestnosti		ordinářem	
	osvojení		ordinářem	

1.2. Překážky vylučující manželství podrobně:

- 1) **Překážka věku (kán 1083)**- nemůže platně uzavřít manželství **muž** před ukončeným **16.** rokem věku a **žena 14.** rokem věku. Biskupská konference smí stanovit věk vyšší.

☒ *Překážka je lidského práva, dispensovatelná.*

✗ *Pokud ale snoubenci nejsou schopni pochopit podstatu manželského svazku a rozhodnout se, je přirozeného práva, nedispensovatelná a váže i nekatolíky.*

- 2) **Předchozí a trvalá neschopnost spojit se manželským úkonem (kán. 1084)**

✗ *Práva přirozeného, nedispensovatelná.*

Neplodnost překážkou není.

- 3) **Vázanost dřívějším manželstvím i nedokonaným (manželským spojením) (kán. 1085)**

✗ *Práva božského, nedispensovatelná.*

Nové manželství nelze uzavřít, dokud se právně nedokáže neplatnost nebo rozloučení předchozího manželství.

- 4) **Rozdílnosti kultu (disparitatis cultus) (kán. 1086)** - tzn. mezi osobou pokřtěnou v katolické církvi, nebo tou, která do ní byla přijata a formálním úkonem od ní neodpadla, a osobou nepokřtěnou (tj. vůbec, ani v jiné křesťanské církvi), je manželství neplatné.

☒ *Překážka církevního práva a **dispensovatelná**, nehrozí-li nebezpečí pro víru katolické strany a dětí. K dispensi se vyžadují záruky nepokřtěné strany, že nebude bránit pokřtěné straně v životě z víry (tzv. kautely).*

- 5) **Překážka svěcení (kán. 1087)** - tzn., že neplatně uzavírá manželství, kdo přijal kněžské svěcení.

① *Dispens vyhrazena AS.*

- 6) **Překážka veřejného věčného slibu čistoty v řeholním institutu (kán. 1088)**

① ☒ *Překážka církevního práva. **Dispens** dává u řeholních institutů diecézního práva **diecézní biskup**, u řeholních institutů papežského práva **Apoštolský stolec**.*

U jiných forem zasvěceného života překážka nevzniká, jen u řeholníků.

- 7) **Únos (kán. 1089)** - neplatné je manželství mezi mužem únoscem a ženou unesenou nebo zadržovanou za účelem uzavření manželství, leč když se žena, osvobozena od únoscce a na bezpečném místě, o své vůli rozhodne za něho provdat.

☒ ***Dispensovatelná** ordinářem, pokud není strachem ohrožena platnost souhlasu.*

- 8) **Zločin (kán. 1090)** - neplatně uzavírá manželství ten, kdo v úmyslu dosáhnout manželství s určitou osobou způsobil smrt manželskému partnerovi této osoby nebo svému.

Neplatně usilují uzavřít manželství také ti, kdo vzájemnou pomocí, fyzickou nebo mravní, způsobili smrt manžela nebo manželky.

① *Dispens vyhrazena AS.*

- 9) **Příbuzenství (kán. 1091)** - neplatné je manželství mezi osobami příbuznými ve všech stupních přímé linie z lože manželského i nemanželského, a do 4 stupně boční linie (tj. bratřanci a sestřenice).

✗ ***Nikdy se nedovoluje uzavřít manželství, existuje-li pochybnost, zda strany nejsou příbuzné v jakémkoliv stupni přímé linie a ve 2. stupni boční linie.***

☒ *Dispens lze udělit pro 4. a 3. stupeň boční linie.*

Příbuzenství:

Počítá se podle osob a stupňů.

V přímé linii je tolik stupňů, kolik je osob po odečtení kmene.

V boční linii je tolik stupňů, kolik je osob v obou liniích po odečtení kmene.

- 10) **Švagrovství (kán. 1092)** - ve všech stupních přímé linie vylučuje manželství (muž si nemůže vzít babičku, matku, dceru, vnučku ap. své manželky a naopak)

☒ *Církevního práva, **dispensovatelná**.*

Švagrovství:

Švagrovství vzniká z platného manželství, i nedokonaného, mezi mužem a příbuznými jeho ženy a také ženou a příbuznými jejího muže.

Počítá se tak, že ti, kdo jsou příbuznými muže, jsou v téže linii a v témže stupni sešvagření se ženou a naopak.

Př.: Petr je manžel Marie, proto je s Janem, jejím otcem, sešvagřen v 1. stupni přímé linie, a s jejím bratrem Milanem sešvagřen ve 2. stupni boční linie, s Josefem pak ve 3. stupni boční linie.

- 11) **Překážka veřejné mravopočestnosti (kán. 1093)** - vzniká z neplatného manželství po započetí společného života nebo z notoricky známého a veřejného konkubinátu. Vylučuje manželství

v prvním stupni přímé linie mezi mužem a příbuznými ženy a naopak. (tj. muž si nesmí vzít matku nebo dceru ženy, se kterou žil v neplatném manželství nebo konkubinátě a naopak.)

☒ *Církevního práva, dispensovatelná.*

- 12) **Překážka osvojení (kán. 1094)** - platné manželství nemohou uzavřít, kdo jsou mezi sebou spojeni zákonným příbuzenstvím vzešlým z osvojení (adopce) v přímé linii a do 2. stupně boční linie.

☒ *Církevního práva, dispensovatelná.*

1.3. Dispensování od překážek

Za normálních okolností se o dispens žádá příslušný ordinář katolíka za použití předepsaného formuláře - viz příloha nebo www.biskupstvi.cz.

1.3.1. Dispensování ve zvláštních situacích:

1.3.1.1. Nebezpečí smrti:

Místní ordinář smí navíc dispensovat od veřejných i tajných překážek vyhrazených AS

sliby v řeholním institutu papežského práva

zločin

a také od *kanonické formy*

x nesmí od překážky ze svěcení

Nelze-li se obrátit na ordináře jinak než telegrafem nebo telefonem, má stejnou pravomoc:

- farář

- řádně zmocněný posvátný služebník

- kněz a jáhen pomáhající snoubencům uzavřít sňatek podle kán. 1116 §2

x tuto pravomoc nemá laik pověřený asistencí sňatku

Zpovědník (podle kán 976 je jím každý kněz) smí dispensovat **od tajných překážek** (*tajných právně = nedokazatelných, i tajných fakticky = nerozšířených v místě* (L. CHIAPPETTA, *Il matrimonio nella nuova legislazione canonica e concordataria*, Roma 1990, str. 108)), ale jenom **pro foro interno** (*proto se o tom nepořizuje žádný zápis, a kdyby se překážka stala veřejnou, musí se žádat dispens pro foro externo*), ať **ve svátosti smíření nebo mimo ni**.

Není přitom vázán podmínkou, že ordinář musí být nedosažitelný.

1.3.1.2. V situaci, kdy je všechno připraveno na sňatek a nelze ho odložit bez nebezpečí vážné škody smí dispensovat:

místní ordinář - všechny veřejné i tajné případy,

kromě - svěcení

- slibů v řeholním institutu papežského práva

farář, delegovaný posvátný služebník a jáhen a kněz pomáhající snoubencům uzavřít sňatek podle kán. 1116 §2 - je-li **případ tajný** (neznámý v místě) **a nemohou-li se obrátit na ordináře** jinak než telefonem nebo telegrafem, smějí dispensovat ve stejném rozsahu jako ordinář.

Toto platí i pro zplnění manželství, je-li nebezpečí z prodlení a není čas obrátit se na AS nebo ordináře.

1.3.1.3. Záznam o udělené dispensi:

O udělené dispensi pro vnější obor ihned (= do 3 dnů) informují místního ordináře a zaznamenají ji v knize oddaných.

Dispense udělené Apoštolskou Penitenciárií

Nestanoví-li reskript jinak, zaznamená se dispens udělená pro vnitřní mimosvátostný obor do knihy uchovávané v tajném archivu kurie.

Stane-li se později tajná překážka veřejnou, není potřebná jiná dispens pro vnější obor.

!!! P o z o r !!!

1.4. Zákaz uzavřít manželství

Osobám může v uzavření manželství bránit také:

- *administrativní zákaz ordináře místa (kán. 1077)*

- *soudní zákaz (kán. 1684)* - ten velmi často vyslovuje soud některé ze stran při prohlášení jejího předchozího manželství za neplatně uzavřené, a to do doby, než pominou příčiny vedoucí k neplatnosti toho manželství (nejčastěji jedná-li se o rozpad z psychických příčin nebo pro nesprávný postoj ke křesťanským hodnotám manželství). Posouzením, zda příčiny již pominuly, bývá v rozsudku pověřen ordinář.

Proto je nutno u snoubenců, z nichž některému bylo dřívější manželství prohlášeno církevním soudem za neplatné, pozorně zkontrolovat:

a) zda mají **dva po sobě jdoucí rozsudky na neplatnost manželství** (výjimku tvoří jen listinné procesy, kde stačí jeden rozsudek s doložkou právní moci či vykonatelnosti nebo jinak vyjadřující oprávnění jeho adresáta uzavřít nový církevní sňatek). Rozsudek II. instance může nahradit dekret potvrzující rozsudek I. instance.

b) **zda rozsudky neobsahují zákaz uzavřít manželství.**

Manželství uzavřené přes tento zákaz je nedovolené, avšak platné, protože doložku neplatnosti může k zákonu přidat jen papež.

2. Manželský souhlas

Manželský souhlas musí být prostý vad. Ty bychom mohli rozčlenit na:

2.1. Vady poznání

- 1) **Neznalost, že manželství je trvalý svazek mezi mužem a ženou zaměřený k početí dětí skrze jakousi sexuální spolupráci (kán. 1096).** Tato neznalost se po pubertě nepředpokládá.
- 2) **Omyl v osobě (kán. 1097).** Omyl ve vlastnostech osoby působí neplatnost jen, pokud se souhlas vztahuje výlučně na tuto vlastnost.
- 3) **Podvod (1098)** učiněný za účelem získání manželského souhlasu druhé strany ve vlastnosti, která ze své přirozenosti může vážně narušovat manželský život.
- 4) **Omyl co do jednoty a nerozlučitelnosti (kán. 1099)** - jen pokud ovlivní vůli k uzavření manželství

2.2. Vady vůle

- 1) **Simulace manželství**, vyloučení některé podstatné vlastnosti (*jednota, nerozlučitelnost*) nebo podstatného prvku manželství (*plození dětí*) pozitivním úkonem vůle (kán. 1101).
- 2) **Podmínka** (kán. 1102)
 - do budoucna* - vždy neplatné
 - do minulosti nebo přítomnosti* - manželství platné nebo neplatné podle toho, zda existuje nebo neexistuje to, co je předmětem podmínky.
 - Dovoleně lze podmínku připojit jen s písemným dovolením místního ordináře.
- 3) **Násilí nebo vážný strach z venčí**, byť neúmyslně vyvolaného, pro který, aby se z něho osvobodil, je dotyčný nucen uzavřít manželství (kán. 1103).

2.3. Vady vyplývající z duševní nemoci nebo psychických příčin (kán. 1095) - zase jde o vady poznání a vůle

Nezpůsobilí uzavřít manželství jsou:

1) kdo **nemají dostatečné užívání rozumu** (kán 1095 odst. 1)

- tento kánon má na mysli především skutečné duševní nemoci, psychózy, při nichž si nemocní si neuvědomují svůj stav a nedovedou objektivně rozumem posuzovat skutečnost, (např. schizofrenie, maniodepresivní psychóza, paranoia), a to i vzdor *světým chvilkám*, kdy se jeví jak zdraví. Ani tehdy nejsou schopni uzavřít platné manželství.
- spadají sem ale i dočasné poruchy užívání rozumu způsobené nahodilými příčinami fyzické nebo psychické povahy

2) kdo **mají závažnou poruchu soudnosti co do podstatných práv a povinností manželských**, které se předávají a přijímají (kán 1095 odst. 2)

- Jedná se o **vážné formy neuróz a psychopatií**. Jde o psychické poruchy na hranici mezi patologickým a normálním stavem. Nepovažují se za nemoci ve vlastním slova smyslu, ale spíše za odlišný způsob reakcí na vnitřní zážitky nebo na nepříznivé okolnosti. Projevují se psychomotorickými vzněty, fobiemi, podrážděností v chování, popudlivostí, vznětlivostí, prudkostí ap. Neexistuje zde v mnoha případech potřebný stupeň svobody a následné odpovědnosti, jaká se vyžaduje pro platnost nějakého činu.
- Patří sem i **nezralost**, která v některých případech nedovoluje rozvážné rozhodnutí a volbu. Zdravá soudnost vyžaduje schopnost odpovědnosti a přičitatelnosti za činnost, kterou osoba provádí, tedy schopnost chtěné komplexně zhodnotit (vědět, že danou věc může chtít i nechťtít, vědět, jaké budou důsledky toho kterého rozhodnutí, rozhodovat se postupně na základě postupného poznávání předmětu, a ne zbrkle nebo naopak opožděně - tj. odkládat rozhodnutí, až člověku nic jiného nezbývá). Mladí lidé, a to i vysokoškolsky vzdělaní, dnes velmi často uzavírají manželství ne na nátlak rodičů, ale pod tlakem okolností, který přesahuje jejich psychickou zralost a oni nedovedou říci ne, i když tuší, že dané manželství není dobrým řešením.

Základní příčiny poruchy soudnosti - psychosexuální odchylky, mentální zaostalost, citová nezralost, nadměrná závislost na rodičích, nedostatek samostatnosti ap.

3) kdo **z psychických příčin nejsou schopni převzít podstatné manželské povinnosti** (kán 1095 odst. 3)

Podstatnými povinnostmi (i prvky) manželství se rozumí

bonum coniugum - vzájemná pomoc a služba (dobro manželů)

bonum sacramenti - nerozlučitelnost

bonum fidei - jednota, věrnost

bonum prolis - plození a výchova dětí

- Jedná se o neschopnost naplnit předmět souhlasu (který člověk jinak dobře poznává a upřímně chce) a v důsledku toho převzít uloženou povinnost. Zatímco předchozí body se týkaly složky rozumové, zde jsme v oblasti afektivně volitivní (tedy citově volní). Patří sem nenormální osoby, návštěvníci nevěstinců, hysterici, zuřivci, chorobní narcisté (zaměření na sebe), maniacy a samotáři, kteří nejsou schopni vytvořit hluboký a platný mezosobní vztah potřebný pro manželství, ale také alkoholici, drogově závislí, závislí na automatech, počítačích, práci, neschopní postarat se o rodinu, soustavně pracovat, závislí na rodičích, případně neschopní zachovávat manželskou věrnost ap. Z psychiatrického ba ani psychologického hlediska se zde nemusí jednat o žádnou nemoc nebo poruchu, jen o neobvyklý způsob jednání.

Musí ovšem jít o neschopnost, nikoli obtížnost, která musí předcházet manželskému souhlasu, musí být těžká nejen relativně, vůči konkrétnímu partnerovi, ale i objektivně, a jistá.

2.4. Právní předpoklady

U souhlasu se předpokládá shoda mezi úmyslem a slovním vyjádřením.

Dále se předpokládá, že souhlas trvá, i když manželství bylo pro nějakou překážku nebo vadu formy uzavřeno neplatně.

2.5. Uzavírání manželství prostřednictvím zástupce (kán. 1104, 1105)

Vyžaduje se

- zvláštní zmocnění k uzavření manželství s určitou osobou
- aby zástupce byl stanoven od zmocnitele a svůj úkol splnil osobně

Zmocnění musí být podepsáno zmocnitelem a farářem nebo ordinářem místa, kde se uděluje, nebo knězem od faráře nebo ordináře zmocněným nebo alespoň dvěma svědky, nebo musí být vyhotovena hodnověrná listina podle normy světského práva. Nemůže-li zmocnitel psát, přibere se další svědek, který listinu podepíše.

Jestliže zmocnitel odvolá zmocnění nebo je stížen amencí před tím, než zástupce uzavře manželství, je manželství neplatné, i když zástupce ani druhá strana o tom nevěděla.

2.6. Uzavření skrze tlumočníka

Aby farář mohl oddat, musí mu být známa tlumočnickova věrohodnost.

3. Forma uzavření manželství

Platná jsou jen manželství uzavřená před kompetentním oddávajícím a dvěma svědky. Kompetentnost oddávajícího spočívá v tom, že má jurisdikci vůči snoubencům a na daném místě asistovat manželstvím. (srv. kán. 1108)

Ordinář a farář smějí platně asistovat na svém území při uzavírání sňatku svých podřízených i cizích, patří-li alespoň jeden z nich k latinskému obřadu (srv. kán. 1109).

3.1. Jurisdikce vůči snoubencům z titulu jejich obřadu

Oddávající musí mít jurisdikci alespoň nad jedním ze snoubenců z titulu jejich obřadu neboli ritu, tj. alespoň jeden ze snoubenců musí být stejného ritu jako oddávající (římskokatolík u římskokatolického oddávajícího, řeckokatolík u řeckokatolického oddávajícího).

Kněz ustanovený jen pro římskokatolickou farnost nemá jurisdikci nad katolíky východních církví a i k asistenci sňatku ve své farnosti, není-li ani jeden ze snoubenců římskokatolík, musí mít k platnosti delegaci příslušného vlastního faráře nebo ordináře jednoho z nich (u nás nejčastěji půjde o řeckokatolíky).

Jak poznáme, že se jedná o katolíka východního obřadu?

Z křestního listu – katolík je přičleněn k obřadové církvi rodičů. Patří-li rodiče k různým obřadům, podle práva východních církví je dítě připsáno k obřadu otce, pokud se oba rodiče nedohodnou na obřadu matky. Pokud je katolického obřadu jen matka, je dítě připsáno do obřadu matky (např. otec je pravoslavný, protestant, nepokřtěný apod.). Jsou-li oba rodiče nepokřtění, je připsáno do obřadu kmotra. Nezáleží přitom na obřadové příslušnosti kněze, který křest udělil. Není-li v křestním listě výslovně uveden obřad dítěte, sledujeme vyznání rodičů.

Kam si napíšeme o jurisdikci k sezdání řeckokatolíků – členů Apošt. exarchátu:

*Apoštolský exarchát Řeckokatolické církve ČR
Haštalské nám. 14
110 00 Praha 1*

Jen ordinář může dát jurisdikci generální. K platnosti musí být jurisdikce dána konkrétnímu knězi, vyjma že jde o jurisdikci generální danou písemně. Farář (východní) může dát jurisdikci jen pro konkrétní případ (kán. 830 §2 CCEO).

Východní křesťané nepřislušející do Apoštolského exarchátu Řeckokatolické církve ČR nebo rutenské církve, do níž je exarchát přiřazen:

Jedná se o tyto církve podle tradic: (P) znamená, že církev je patriarchální

Tradice Alexandrijská: církev koptská (P) a etiopská

Tradice Antiošská: církev syrská (P), maronitská (P) a syro-malankarská

Tradice Arménská: církev arménská (P)

Tradice Chaldejská: církev chaldejská (P) a syro-malabarská

Tradice Konstantinopolská: církev běloruská, bulharská, řecká, maďarská, italsko-albánská, řecko melchitská (P), rumunská, slovenská, ukrajinská, jugoslávská (Kryževců), italsko-albánská, ruská a rutenská (uvedena pro úplnost přehledu, ale ordinářem rutenů je u nás ordinář exarchátu).

Apoštolský Stolec či, u patriarchálních církví, patriarcha se schválením Ap. Stolce by měl určit, který z ordinářů, zda latinský nebo z exarchátu, je jejich ordinářem (kán. 916 §5 CCEO – viz str. 21). Nyní je známo, po konzultaci s představiteli exarchátu, že všichni katolíci východního obřadu, žijící na našem území, i ti, kteří nejsou příslušníky Apoštolského exarchátu Řeckokatolické církve ČR, mají jako svého vlastního ordináře ordináře exarchátu a jeho je třeba žádat o delegaci jurisdikce k asistenci sňatkům mezi dvěma východními katolíky nebo mezi východním katolíkem a nekatolíkem.

3.2. Teritoriální jurisdikce

Oddávající musí mít teritoriální jurisdikci. Pro katolíky jsou platná jsou pouze ta manželství, která jsou uzavřena před místním ordinářem, farářem nebo knězem delegovaným od jednoho z nich a dvěma svědky.

*V praxi to znamená, že **farář má jurisdikci asistovat uzavírání manželství pouze na území vlastní farnosti** (pozor na případná exemptní místa - řeholní kaple ap.). V jiné farnosti a na exemptních místech si musí vyžádat delegaci od místního faráře nebo od ordináře. (V současné době již není exemptním místem kostel jiné církve sui iuris na území jeho farnosti – tj. římskokatolický farář má teritoriální jurisdikci v řeckokatolickém kostele na území jeho farnosti a opačně řeckokatolický v římskokatolickém.)*

***Jiný kněz pracující ve farnosti - kaplan, důchodce, rektor kostela - jurisdikci k asistenci sňatku ze zákona nemá**. Musí si zjistit, zda ji má v dekretu od ordináře, a pokud tam není výslovně zmíněna, musí si ji vyžádat od faráře. Ten ji pro jednotlivé případy může udělit ústně, generální (pro všechny případy) se uděluje vždy písemně. Je vhodné udělit ji s právem subdelegace, aby ji delegovaný mohl ještě subdelegovat jinému knězi v případě, že sám asistovat nemůže.*

Z jmenování děkanem nevyplývá automaticky jurisdikce oddávat na celém území děkanátu. I děkan potřebuje v jiné než vlastní farnosti delegaci.

3.3. Svědek sňatku

Svědek sňatku musí dobře vidět a slyšet, jiné požadavky ohledně víry ap. na něho nejsou kladeny.

3.4. Propuštění snoubenců k oddávkám do cizí farnosti

Není-li manželství uzavíráno ve farnosti, kde má alespoň jeden ze snoubenců trvalé nebo přechodné bydliště nebo kde alespoň jeden měsíc pobývá ve dne v noci, potřebuje asistující kněz k dovození asistence sňatku propuštění snoubenců od jejich příslušného faráře, tzv. licenci. Pokud ji ale neobdrží, sňatek je platný.

3.5. Výjimky od formy uzavírání manželství:

1) Při nedostatku kněží a jáhnů, smí s doporučením biskupské konference a souhlasem AS diecézní biskup delegovat k asistenci sňatku laiky.

2) Není-li osoba příslušná k asistování sňatku dosažitelná, lze uzavřít manželství před samotnými svědky:

a) v nebezpečí smrti

b) mimo nebezpečí smrti, lze-li rozumně předvídat, že uvedené okolnosti budou trvat alespoň jeden měsíc.

Je-li dostupný kněz nebo jáhen neoprávněný k asistenci (tj. nemající jurisdikci), musí být přizván, aby odborně pomohl snoubencům vyjádřit souhlas platný před samotnými svědky.

Zúčastnění jsou povinni oznámit uzavření manželství co nejdříve místnímu faráři nebo ordináři. (Smyslem nařízení je především dosáhnout záznamu v knihách pokřtěných obou oddaných a záznamu o sňatku.)

3.6. Dispens od formy

Jsou-li vážné těžkosti, může místní ordinář katolické strany v případě manželství katolíka s nekatolíkem od formy dispensovat. Vždy se však vyžaduje, a to k platnosti, nějaká veřejná

forma uzavření. O uzavření manželství je pak třeba informovat faráře nebo ordináře místa katolické strany, aby byl sňatek zaznamenán v křestní matrice.

Tato dispens se uděluje zvláště, pokud nekatolický partner je v nějakém vyšším postavení ve své církvi (kazatel ap.).

V případě sňatku dvou katolíků se dispens neuděluje.

3.7. Tajné uzavření manželství

Ze závažného a naléhavého důvodu může místní ordinář dovolit, aby manželství bylo uzavřeno tajně (*Nepřichází v úvahu v situaci, že si manželé u nás chtějí uchovat sociální výhody svobodných nebo vdovců. Je to pro situace jako když například v islámských zemích hrozí muslimovi za křesťanský sňatek trest smrti apod.*)

V praxi to znamená, že

- se tajně provedou šetření nutná před manželstvím
- o uzavření manželství zachovají tajemství místní ordinář, oddávající, svědkové a manželé

Povinnost zachovat tajemství u ordináře ale zaniká, jestliže ze zachování tajemství hrozí vážné pohoršení nebo velké poškození posvátnosti manželství. To oznámí stranám před uzavřením manželství.

Tajně uzavřené manželství se poznamenává jenom ve zvláštní knize uchovávané v tajném archivu kurie.

3.8. Záznam v matrice oddaných:

Má obsahovat:

- Jména manželů + jejich podpisy
- Jména svědků + jejich podpisy
- Jméno asistujícího + podpis
- Místo a den uzavření sňatku

Záznam se má provést dokumentním inkoustem nebo jiným trvalým médiem.

Dále je nutno oznámit uzavření sňatku do místa křtu, aby byl proveden záznam v křestní matrice.

4. Smíšená manželství

4.1. Souhlas ordináře

Ke sňatku s pokřtěným nekatolíkem je nutný souhlas místního ordináře.

K jeho udělení se vyžaduje

- rozumný důvod,
- příslib katolické strany udělat všechno pro uchování své víry a katolickou výchovu dětí,
- uvědomění nekatolické strany o závazcích strany katolické,
- aby žádná ze stran nevylučovala cíle a podstatné vlastnosti manželství, o nichž musí být poučeny.

4.2. Zákaz opakování souhlasu

Je zakázáno dávat souhlas před katolickým a pak nekatolickým duchovním opakovaně ať při jednom nebo dvou obřadech.

Je ale možné, aby byli oba duchovní přítomni u jednoho vyslovení souhlasu. Pokud je ale tím, kdo vyžaduje a přijímá souhlas nekatolický duchovní, je nutná dispens od formy (např. oddavky v nekatolickém kostele, kdy katolický kněz je pozván a má bohoslužbu slova a nekatolický žádá souhlas).

4.3. Forma uzavření manželství v případě sňatku s pravoslavným

Při sňatcích s nekatolíkem východního obřadu je forma jen k dovolenosti = její nedodržení (tj. uzavření manželství východním ritem) nemá za následek neplatnost manželství.

5. Účinky manželství

Z platného manželství vzniká mezi manžely trvalý a výlučný svazek.

Oba manželé mají stejná práva a povinnosti

Povinnost výchovy dětí.

6. Odloučení manželů

6.1. Zrušení manželství

Platně uzavřené, svátostné a dokonané manželství nemůže rozloučit žádná lidská moc a ze žádného důvodu, kromě smrti.

Nesvátostná manželství lze rozloučit ve prospěch víry samým právem privilegiem paulinem nebo z moci klíčů Svatého Otce privilegiem petrinem neboli *In favorem fidei*.

6.1.1. Pavlova výsada (*privilegium paulinum*)

Pokud z manželství dvou nepokřtěných jedna strana přijme křest a druhá s ní nechce žít bez urážky stvořitele, není pokřtěná strana dále tímto manželstvím vázána. Nepokřtěná strana ale musí být dotázána (dotaz se koná obvykle po křtu), zda nechce ve svazku setrvat. Místní ordinář může od tohoto dotazu dát dispens, pokud se jeví dotaz zbytečný. Původní manželství pak zaniká vyslovením nového manželského souhlasu. Kompetence k šetření a udělení dovolení k uzavření manželství je v brněnské diecézi svěřena Diecéznímu církevnímu soudu. Formulář žádosti je na www.biskupstvi.cz.

POZOR: Dovolení použít privilegia paulina musí předcházet šetření, že skutečně obě strany byly po celou dobu trvání manželství nepokřtěny. Se žádostí o oprávnění použít privilegia paulina je třeba doložit důkazy – svědectví rodičů nepokřtěné strany se zdůvodněním, proč nebyl pokřtěn, negativní osvědčení o křtu z farností trvalého pobytu v dětství a místa bydliště prarodičů apod. Tímto šetřením se zabývá Diecézní církevní soud. Nezřídka se totiž stává, že je dovoleno použít privilegia tam, kde jedna ze stran byla pokřtěna už před sňatkem a druhá pak přijala křest po rozpadu manželství. Tím se ovšem manželství stalo svátostným a nerozlučitelným a nový sňatek nelze uzavřít. Maximálně lze zkoumat, zda manželství nebylo uzavřeno s nějakou vadou a nelze je prohlásit soudně za neplatně uzavřené, nebo použít privilegia petrina v případě, že ke křtu došlo po rozpadu manželství a po křtu již neobnovili intimní soužití.

6.1.2. *Privilegium petrinum* neboli zrušení manželského svazku ve prospěch víry

Papež může (z moci klíčů) rozloučit ve prospěch víry manželství uzavřené stranami, z nichž alespoň jedna nebyla pokřtěná, jestliže toto manželství nebylo dokonané poté, co obě strany přijaly křest.

Jde tedy o manželství, kdy v době uzavírání alespoň jedna ze stran nebyla pokřtěna a sňatek byl platně uzavřen.

Možnosti:

- dva nepokřtění se vzali na úřadě,
- pokřtěný nekatolík si vzal nepokřtěného na úřadě nebo ve své církvi,
- katolík si vzal nepokřtěného s dispenzí od překážky *disparitatis cultus* v kostele

Po celou dobu soužití pak alespoň jeden z nich zůstal nepokřtěn. A pokud křest přijal, bylo to až poté, kdy už spolu intimně nežili (ani jednou).

Podmínky k možnosti podat tuto žádost jsou:

- nemožnost obnovení manželského soužití;
- fakt nepokřtění alespoň jedné ze stran po celou dobu společného života;
- aby k rozpadu manželství nedošlo výhradně vinou žadatele nebo toho, s kým chce uzavřít manželství;
- že se nejedná o rozloučení manželství uzavřeného již s privilegiem petrinem;
- jedná-li se o zrušení svazku uzavřeného s dispenzí od překážky *disparitatis cultus*, musí katolická strana zamýšlet sňatek s pokřtěnou osobou. (Ve stejném případě se lze na papeže obrátit i v situaci, kdy nepokřtěná strana hodlá přijmout křest a uzavřít manželství s pokřtěným. Nesmí však existovat jakákoli pochybnost o upřímnosti konverze.)
- pokud katolická strana hodlá uzavřít manželství s nepokřtěným nebo pokřtěným nekatolíkem, zrušení manželství se neudělí dříve, dokud nepředloží písemné prohlášení o tom, že katolická strana je připravena vyhýbat se všem nebezpečím odpadu od víry, a nekatolická je připravena katolické straně dovolit svobodně praktikovat její víru a pokřtít a vychovávat děti v katolické víře, podepsané oběma stranami zamýšleného manželství.

Biskup se musí poradit s kongregací na postupu, pokud je nebezpečí pohoršení z udělení privilegia a papež musí být informován o případné důvodné pochybnosti o platnosti rozlučovaného manželství, jež vysvitla během šetření.

O papežskou milost se žádá prostřednictvím ordináře. V Brněnské diecézi veškeré šetření a další kompetence jsou svěřeny Diecéznímu církevnímu soudu. Ten, shledá-li ji oprávněnou, předá ji s doporučením biskupa Kongregaci pro nauku víry, která, shledá-li to vhodným, předloží žádost papeži. Formulář nutný k šetření na Diecézním církevním soudě je na: <http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare>

(I v případě, že je pochybnost o platnosti manželství, se v souladu s doporučením kongregace může podat žádost o udělení milosti. Kongregace případnou pochybnost ohledně neplatnosti manželství zohlední ve prospěch udělení milosti. Tento postup je kongregací doporučen, leč by bylo zcela evidentní, že manželství je z hlediska přirozeného nebo církevního práva neplatné.)

6.1.3. *Dispens super rato*

Mocí klíčů smí papež rozloučit také **nedokonaná manželství** (zavedl Alexandr III (1159-1181) - manželství, kde byl dán souhlas, ale nedošlo k započetí intimního života lidsky důstojným

způsobem vhodným k početí dítěte (za dokonání se nepovažuje znásilnění nebo manželské setkání s použitím antikoncepce).

Žádost o tuto milost se rovněž adresuje přímo papeži a zasílá se prostřednictvím ordináře. V brněnské diecézi vyřizuje tuto žádost a zároveň provádí šetření Diecézní církevní soud. Ten vyhodnotí, zda jsou splněny podmínky pro udělení této milosti, a pak žádost s doporučením biskupa postoupí Kongregaci pro svátosti. Formulář k této žádosti lze získat: <http://www.biskupstvi.cz/cirkevnisoud/?pg=formulare>.

6.1.4. Přijetí křtu člověkem žijícím jako pohan v polygamii nebo polyandrii

Takový člověk, je-li mu obtížné žít s partnerem, kterého si vzal jako prvního, si smí ponechat jednoho z nich a ostatní propustit.

Po křtu pak musí uzavřít manželství zákonnou formou.

Ordinář dbá o náležité postarání se o ostatní propuštěné manželky.

6.1.5. Nepokřtěný, který po přijetí křtu v katolické církvi nemůže obnovit spolužití s nepokřtěným manželem z důvodu zajeť nebo pronásledování

Takový smí uzavřít nové manželství, i když druhá strana mezitím přijala křest.

6.2. Prohlášení neplatnosti manželství

Podává se příslušnému církevnímu soudu pokud existuje odůvodněná pochybnost, že manželství bylo uzavřeno neplatně pro:

nezpůsobilost osob – existovala manželská překážka

vadu souhlasu – vylučování jednoty, nerozlučitelnosti, dětí, omyl v osobě nebo podstatných vlastnostech, podvod ohledně těchto vlastností, strach, násilí, neschopnost dát zralý souhlas nebo neschopnost plnit převzaté závazky (alkohol, drogy, automaty, citová nevyzrálost) apod.

vadu formy – nedostatek jurisdikce oddávajícího,

x nedodržení formy - žádá se přímo diecézní biskup na formuláři žádosti, viz. www.biskupstvi.cz.

6.2.1. Příslušné soudy

Příslušným soudem v I. instanci obecně je:

soud místa uzavření sňatku a soud místa trvalého nebo přechodného pobytu nežalující strany s dovolením soudního vikáře soudu nežalující strany soud místa strany žalující a soud místa, kde je většina důkazů.

V České republice v I. instanci jsou kompetentní:

Pro Brněnskou diecézi – Diecézní církevní soud v Brně, Petrov 5, 601 43 Brno,

tel: 543 237 051, 543 235 030, fax: 543 237 042, e-mail: cirkevnisoud.brno@biskupstvi.cz

web: <http://www.cirkevnisoud.biskupstvi.cz>

Pro diecéze ostravsko-opavskou a olomouckou – Interdiecézní soud v Olomouci, Wurmova 9, 771 01 Olomouc, tel. 587 405 404-5.

Pro všechny české diecéze - Interdiecézní církevní soud České provincie, Hradčanské náměstí 16, Praha Hrad, III. hradní nádvoří č. 2, 119 02 Praha 1 – Hradčany, tel. 224 372 301

Odvolací soudy II. instance:

Pro Brno – Olomouc (z titulu soudu metropolitní)

Pro Olomouc – Praha (určen Apoštolskou Signaturou)

Pro Prahu – Olomouc (určen Apoštolskou Signaturou)

Pro všechny alternativně – Římská Rota

Poznámka: Pro řeckokatolické věřící v České republice jsou příslušnými soudy místně příslušné soudy římskokatolické církve (dle rozhodnutí Apoštolské Signatury Prot.N. 4037/1/96 SAT z 5.8.1996).

6.2.2. Podání žaloby:

Žalobu podává jeden z manželů příslušnému soudu na formuláři uvedeném v příloze nebo na www.biskupství.cz. K ní se doloží přílohy v ní uvedené:

křestní listy obou stran

potvrzení o církevním sňatku

kopie civilního rozsudku o rozvodu

podrobná zpráva o průběhu známosti a manželství (vypracuje žadatel se zřetelem na kanonický důvod, na jehož základě žalobu podává)

případné další přílohy, jako lékařské zprávy, policejní zápisy ap.

6.3. Odloučení při trvání manželského svazku

Manželé mají povinnost zachovávat manželské spolužití, leč by je ospravedlňovala spravedlivá příčina.

V případě cizoložství se doporučuje provinilé straně odpustit.

Pokud ale nevinná strana neodpustí a rozhodne se provinilou stranu opustit, je povinna do 6 měsíců uvést u příslušné církevní autority důvod odloučení.

Jestliže se jeden z manželů stane druhému nebo dětem zdrojem vážného nebezpečí pro duši nebo pro tělo nebo jinak činí společný život příliš tvrdým, poskytuje tím druhému manželu oprávněný důvod odejít. Odcházející předem požádá místního ordináře o dovolení odluky od stolu a lože. Jestliže mu nebo dětem hrozí bezprostřední nebezpečí, smí odejít z vlastního rozhodnutí a dovolení si vyžádat dodatečně.

Pomine-li důvod odloučení, pak ve všech případech je třeba obnovit manželské spolužití, leč by církevní autorita stanovila něco jiného.

Nevinná strana smí dovolit provinilé návrat a tím se zřící práva na separaci.

Pro udělení odloučení se použije formulář pro separaci manželství za jeho trvání a tento se zašle na Diecézní církevní soud. Pokud manželé nejsou již civilně rozvedeni, tak odloučení se provádí soudní cestou tzv. ústním řízením, v opačném případě odluku udělí diecézní biskup administrativním aktem. Povinnost požádat o odluku manželství je věřící katolík, který se rozvedl nebo de facto nežije z výše uvedených důvodů v manželství (kán. 1151 CIC).

7. Zplatnění manželství

Neplatně uzavřené manželství lze zplatnit dvěma způsoby.

7.1. Prosté zplatnění (konvalidace)

Podstatou je obnova manželského souhlasu. Podmínkou je pominutí překážky, která činila manželství do té doby neplatným, nebo její dispensování.

7.1.1. Neplatnost pro překážku

Je-li překážka veřejná, obě strany musí obnovit manželský souhlas kanonickou formou.

Je-li tajná, stačí, když ho soukromě a tajně obnoví strana, která si je překážky vědoma, pokud druhá na svém souhlasu trvá, nebo oběma stranami, je-li překážka známa oběma.

7.1.2. Neplatnost pro vadu souhlasu

Obnova podobně, jako u překážky. Nedá-li se dokázat, stačí soukromé a tajné obnovení, dá-li se dokázat, je nutné veřejné.

7.1.3. Neplatnost pro vadu formy

Manželství je třeba znovu uzavřít kanonickou formou. Místní ordinář může od formy dát dispens.

7.2. Zplatnění v kořeni (sanatio in radice)

Je to zplatnění bez obnovy manželského souhlasu, udělené příslušnou autoritou. Obsahuje v sobě dispens od překážky, je-li jaká, nebo kanonické formy, nebyla-li zachována, jakož i zpětnou účinnost kanonických účinků do minula.

Toto zplatnění má zpětnou účinnost. Manželství se pak v církvi chápe jako platné od samého začátku, není-li stanoveno jinak.

Nutnou podmínkou zplatnění v základu je, aby trval manželský souhlas. Pokud souhlas na počátku chyběl a byl dán později, je možno manželství zplatnit od chvíle, kdy byl dán.

Pozor! Při sepisování žádosti o sanaci je třeba důkladně se vyptat na poměry v rodině a trvalost manželského souhlasu. Snadno může dojít k tomu, že na žádost jednoho z manželů je sanováno manželství v době, kdy druhý již svůj souhlas odvolal – je nevěrný, v rodině je zvýšená konfliktnost, ale katolická strana chce zplatnění, aby mohla přistupovat ke svátostem.

Je-li překážka práva přirozeného nebo pozitivního božského může se zplatnit v základě jen od chvíle zániku překážky.

Zplatnění může žádat i jen jedna strana bez vědomí druhé nebo i třetí osoba, zvláště oddávající, když si uvědomí, že zanedbal vyřízení dispenze, delegace jurisdikce apod. a zapříčinil tak neplatnost manželství. Před podáním žádosti by ale měl prozkoumat, zda mezi manžely souhlas trvá.

7.2.1. Zplatnění uděluje:

Zplatnění v kořeni smí udělit **Apoštolský stolec**.

V jednotlivých případech je smí udělit také diecézní biskup, pokud překážka není vyhrazena Apoštolskému stolci nebo se nejedná o překážku práva přirozeného nebo pozitivního božského, která už zanikla.

To znamená, že zplatnit sanaci manželství uzavřené s rozvedeným za života jeho prvního partnera poté, co tento první partner zemře, smí výhradně Apoštolský stolec, nikoliv diecézní biskup. Je proto praktičtější strany přemluvit ke konvalidaci.

8. Manželství mezi katolíky příslušejícími k různým církvím „sui iuris“

Při slavení manželství mezi katolíky příslušejícími k různým církvím „sui iuris“ je zapotřebí odlišit normy, kterými se řídí akt uzavření, od norem, od norem, které podmiňují právní způsobilost osob. Akt uzavření manželství, tj. forma projevení manželského souhlasu před představitelem církevního společenství, jako jediný úkon, nemůže být současně řízen dvěma různými právními systémy.

Pokud však jde o právní způsobilost osob (překážky) v manželství mezi katolíkem latinského obřadu a katolíkem východním jsou některé rozdíly, na které se musí vzít zřetel pro platnost tohoto manželství.

8.1. Forma slavení manželství

Formu slavení manželství upravuje kán. 828 CCEO a kán. 1108 CIC 1983.

Pro platnost manželství mezi katolíkem latinského a katolíkem východního obřadu se vyžaduje:

- aby alespoň jedna ze stran patřila k té církvi „sui iuris“, k níž patří ordinář nebo farář místa, před nímž se manželství slaví
- aby posvátný služebník, který asistuje manželství, kromě toho, že vyžádá a přijme souhlas, udělil manželské požehnání, vyhrazené ve východních církvích kněžím a v latinské církvi rozšířené na jáhny.

Kompetence asistovat manželství je tedy omezena jak územně, tak příslušností jednoho ze snoubenců k dané církvi „sui iuris“.

Kompetence k asistenci sňatku náleží:

- z titulu úřadu: ordináři a faráři místa.
- z titulu území:

ordináři a faráři místa mohou sezdávat příslušníky své církve „sui iuris“ na svém území

Do 1.10.1991 platilo i pro latinskou církev, že pokud se měl sňatek konat v rámci jejich území na místě vyňatém z jejich jurisdikce a výlučně podřízeném pravomoci jiné církve „sui iuris“ (kaple nebo kostely výlučně pod jurisdikcí jiné obřadové církve), mohli tam platně sezdávat své podřízené jen se souhlasem ordináře, faráře nebo rektora tohoto místa.

Od 1.10.1991, tj. od vstoupení v platnost CCEO, není souhlas správce místa potřebný, a každý farář a ordinář místa platně žehná manželství na kterémkoli místě uvnitř svého území, včetně exemptních, náležejících jiné církvi „sui iuris“.

patriarchové - mohou sezdávat příslušníky své církve „sui iuris“ kdekoli na světě. Jejich kompetence je ale striktně osobní a nedelegovatelná.

- z titulu příslušnosti alespoň jednoho ze snoubenců k církvi „sui iuris“ ordináři nebo faráři místa (kán. 829 §1 CCEO):

Z tohoto důvodu latinský kněz asistuje neplatně manželství dvou katolíků východního obřadu, pokud není zároveň farářem východních věřících bydlících na jeho území nebo alespoň jeden z nich není jeho podřízeným z rozhodnutí hierarchie nebo ordináře tohoto věřícího.

Katolíci východního obřadu bydlící na území západní církve, na němž nemají zřízení duchovní správu své církve „sui iuris“, jsou automaticky podřízeni latinskému ordináři místa (kán. 916 § 5 CCEO), ale nejsou automaticky podřízeni latinskému faráři toho místa. Ordinář zpravidla pověřil jejich duchovní správou

určitého kněze. Proto latinský farář asistuje platně sňatku dvou východních katolíků jen, když k tomu dostal **pověření jejich ordináře**.

Určení ordináře příslušníků východních církví „sui iuris“:

- když se jedná o území, kde nebyla zřízena diecéze pro věřící této církve „sui iuris“, a je na tom místě jediný ordinář, pak je i jejich ordinářem;
- když se jedná o území, kde nebyla zřízena diecéze jejich církve „sui iuris“, ale má na tom území pravomoc více ordinářů, ordinářem těchto věřících je ordinář určený Apoštolským stolcem, a pokud se jedná o církev patriarchální, pak patriarchou se schválením Apoštolského stolce;
- když se jedná o území, kde byla zřízena diecéze jejich církve „sui iuris“, je jejich ordinářem jejich vlastní ordinář. (srv. kán. 916 §5 CCEO)

Řešení jurisdikce latinského kněze ke sňatku dvou východních katolíků nebo východního katolíka s nekatolíkem viz str. 12-13 tohoto přehledu.

8.2. Manželské požehnání - posvátný ritus

Podle kán 828 CCEO jsou platná jen manželství uzavřená posvátným ritem, kterým se rozumí přítomnost kněze, který asistuje a žehná.

V západní církvi bylo pověření asistovat manželství rozšířeno i na jáhny, ve východních církvích (i nekatolických) zůstalo vyhrazeno kněžím.

Proto východní ordinář nebo farář nemůže platně delegovat jáhna k asistenci manželství východních křesťanů. Má se však za to, že latinský ordinář může delegovat jáhna pro asistenci východním katolíků jemu podřízeným. Jáhen však musí udělit požehnání, buď konstitutivně nebo invokativně. (cf. Prader J., *La legislazione matrimoniale latina e orientale*, Edizioni Denoniane, Roma 1993, str. 39). Laika však k takovému sňatku delegovat nesmí, protože není oprávněn dát dispens od posvátného ritu. Aby se předešlo pochybnostem, je lépe, aby sňatkům, kde je buď jedna strana příslušející k některé z východních katolických i nekatolických církví, asistoval kněz. CCEO kán. 780, zvl. §2 a 3 stanoví, že smíšené sňatky s nekatolíky se řídí nejen právem katolické církve, ale i právem, jímž je vázána nekatolická strana.

8.3. Překážky v manželství mezi katolíkem latinského a východního obřadu (rozdíly vzhledem k CIC)

Únos - kán. 806 CCEO zná i překážku únosu muže ženou.

Švagrovství - kán 809 CCEO je rozšiřuje až do 2. stupně boční linie. CIC ji zná jen pro přímou linii.

Veřejná mravopolečnost - podle kán. 1093 CIC vzniká z neplatného manželství nebo notorického a veřejného konkubinátu. Podle kán. 18 CIC o úzké interpretaci překážka nevzniká z civilního manželství nebo z manželství uzavřeného jinou než předepsanou formou. Civilní manželství není konkubinát.

Ve východním právu nastává překážka ze započetí společného života těch, kdo jsou vázáni formou uzavření manželství předepsanou právem, a atentovali manželství před civilní autoritou nebo nekatolickým vysluhovatelem, vyjma že by bylo uzavřeno s východním nekatolíkem východní nekatolickou formou. Tam se zachování katolické formy vyžaduje jen k dovolenosti, k platnosti je nutné kněžské požehnání.

Duchovní příbuzenství - kán. 811 CCEO, vzniká mezi křesťním kmotrem nebo kmotrou a křtěncem a jeho rodiči. Zabraňuje sňatku mezi kmotrem a rodičem křtěnce nebo křtěncem. CIC tuto překážku nemá.

Tyto rozdíly musí být respektovány při manželstvích mezi katolíkem východního a latinského obřadu, aby byl dodržen kán. 790 §1 CCEO: „Jestliže existuje nějaká překážka byt' pouze u jedné strany, činí manželství neplatným“. CIC tuto zásadu vypustil jako nadbytečnou, ale tato vychází z přirozeného práva a je aplikována v jurisprudenci.

8.4. Manželství s podmínkou

Východní právo v kán. 826 CCEO stanoví, že **manželství uzavírané s jakoukoli podmínkou je neplatné**. Neřeší otázku, zda je podmínka do minulosti, přítomnosti nebo budoucnosti jako CIC. Do západního práva se možnost podmínky dostala ve 12. stol., kdy převládlo chápání manželství jako smlouvy. Východní církve institut podmínky v manželství neznaly až do konce 19. stol., kdy některé přijaly západní normativu. CCEO po prostudování pramenů rozhodl o neplatnosti manželství uzavřeného s jakoukoli podmínkou. Východní teologie a disciplína se hluboce inspiroje duchovním významem manželství, které je obrazem (ikonou) spojení Krista a církve (Ef 5,22-32). Manželská smlouva, v jejíž síle se muž a žena navzájem darují pro společenství nerozlučné lásky a věrnosti, je neslučitelná se stanovením jakýchkoli podmínek. Jedině darování se bez časového omezení a bez podmínek náležitě odpovídá manželské smlouvě a slavení manželství posvátným ritem.

Pokud jde o platnost souhlasu takto smíšeného manželství, souhlas každé strany se řídí jejím vlastním právem - strana východního obřadu se tedy řídí kán 826 CCEO, strana latinského obřadu kán 1102 CIC.

9. Použité prameny a literatura:

Codex Iuris Canonici - Kodex kanonického práva, Zvon, Praha 1994

Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, v *Enchiridion Vaticanum 12*, Edizioni Dehoniane, Bologna 1990, str. 695-887.

CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI: *Normae de conficiendo procesu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei*, 30.4.2001 (Vatikán, 2001) 1-15, v *Revue církevního práva* 25, 2/03, str. 107-115

ARROBA CONDE M.J., *Diritto processuale canonico*, Roma 1993

CASTAÑO J.F., *Il Sacramento del matrimonio*, ed. 2^a, Roma 1992

CHIAPPETTA L., *Il codice di diritto canonico: commento giuridico pastorale*, Napoli 1988

KAŠNÝ J., *Zrušení manželství in favorem fidei*, v *Revue církevního práva* 25, 2/03, str. 83-94.

NEDUNGATT G., *Presentazione del CCEO*, v *Enchiridion Vaticanum 12*, Edizioni Dehoniane, Bologna 1990, str. 889-903.

POLÁŠEK F., *Východní křesťanské církve*, Olomouc 2002

PRADER J., *La legislazione matrimoniale latina e orientale*, Edizioni Denoniane, Roma 1993

SLÁMEČKA V., *Odloučení manželů v Amen 12/1999*

SVOBODA J., *Aplikace privilegia sv. Pavla podle kán. 1143-1147 CIC a kán. 854-856 CCEO*, v *Revue církevního práva* 24, 1/03, str. 5-16.

10. Přílohy a formuláře:

V elektronické podobě je naleznete na adrese:

www.cirkevnisoud.biskupstvi.cz

nebo: www.biskupstvi.cz

Adresa odesílatele (tj. osoby, která žaluje manželství):

.....

Tel.:

E-mail:

**Biskupství brněnské
 Diecézní církevní soud
 Petrov 5
 CZ - 601 43 BRNO**

V dne

Věc: Žaloba na platnost manželství

Žádám o prohlášení neplatnosti mého manželství.

Základní údaje:

manžel

manželka

Titul, jméno a příjmení		
Rodné jméno a příjmení		
Datum a místo narození		
Datum, místo a obřad křtu <i>(ve které církvi)</i>		
Nynější povolání – zaměstnání		
Stav před uzavřením tohoto manželství		
Nynější stav		

Datum a místo uzavření zneplatňovaného manželství:

Forma uzavření manželství *(v katolické církvi, jiné církvi, civilně)*:

Toto manželství bylo rozvedeno rozsudkem

Okresního / Městského / Obvodního soudu v ze dne

čj., který nabyt právní moci dne . . .

Žádost o civilní rozvod podal manžel / manželka.

Z tohoto manželství se narodily děti:

.....

O prohlášení neplatnosti manželství žádám z těchto kanonických důvodů:

1.
2.
3.

Bližší vysvětlení těchto důvodů (známost, důležité okolnosti před sňatkem a při jeho uzavírání, průběh manželství, rozvod, nový civilní sňatek ap.) uveďte na dalším listě, který přiložte k této žádosti.

Nynější adresa mého bývalého manžela / manželky:

<i>Jméno a příjmení</i>	<i>Ulice, čp., PSČ, město</i>	<i>Telefon, e-mail</i>

Má tvrzení mohou potvrdit minimálně tyto svědkové:

<i>Svědci z mé strany:</i>				
	<i>Jméno a příjmení</i>	<i>Ulice, čp., PSČ, město</i>	<i>Telefon, e-mail</i>	<i>Vztah k Vám nebo k manželovi/manželce</i>
1.				
2.				
3.				
<i>Svědci ze strany nežalující:¹</i>				
1.				
2.				
3.				

¹Je nutné uvést také svědky s blízkým vztahem ke druhé straně, zvláště v případě, kdy je pravděpodobné, že ona se procesu nebude účastnit, aby hledání pravdy bylo co nejobjektivnější.

Rád bych neměl(a) v budoucnu uzavřenou možnost žít ve svátostném manželství a přistupovat ke svátostem. Proto žádám církevní soud o prohlášení neplatnosti mého manželství z výše uvedených důvodů. Svým podpisem potvrzuji, že jsem výše uvedené svědky informoval(a) o skutečnosti jejich účasti v řízení, zavazuji se také, že jim uhradím případné náklady spojené s podáním jejich svědectví a zaručuji se, že udělám vše proto, aby se dostavili k výsledku.

.....
podpis žalobce

Povinné přílohy pro přijetí žaloby:

- ☐ Potvrzení o křtu manžela
- ☐ Potvrzení o křtu manželky
- ☐ Potvrzení o církevním sňatku
- ☐ Kopie rozsudku civilního soudu o rozvodu
- ☐ Souhrnná zpráva o průběhu známosti a manželství
- ☐ Další dokumenty - pokud jsou - např. lékařské zprávy, policejní dokumenty apod.

Adresa odesílatele:

.....

Tel.:

E-mail:

**Biskupství brněnské
 Diecézní církevní soud
 Petrov 5
 CZ - 601 43 BRNO**

V dne

Věc: **Žádost o udělení milosti: rozloučení nedokonaného manželství**

Žádám o udělení milosti rozloučení mého manželství.

Základní údaje:

manžel

manželka

Titul, jméno a příjmení (rodné příjmení)		
Datum a místo narození		
Datum, místo a obřad křtu <i>(ve které církvi)</i>		
Nynější povolání – zaměstnání		
Stav před uzavřením tohoto manželství		
Nynější stav		

Datum a místo uzavření zneplatňovaného manželství:

Forma uzavření manželství *(v katolické církvi, jiné církvi, civilně)*:

Toto manželství bylo rozvedeno rozsudkem

Okresního / Městského / Obvodního soudu v ze dne

čj. , který nabyt právní moci dne

Žádost o civilní rozvod podal manžel / manželka.

Z tohoto manželství se narodily děti:

.....

O milost rozvázání nedokonaného manželství žádám z těchto důvodů:

.....

.....

.....

Bližší vysvětlení těchto důvodů (známost, důležité okolnosti před sňatkem a při jeho uzavírání, průběh manželství, rozvod, nový civilní sňatek ap.) uveďte na dalším listě, který přiložte k této žádosti.

Nynější adresa mého bývalého manžela / manželky:

.....

..... tel.

Má tvrzení mohou potvrdit následující důkazy a tito svědkové (uveďte jméno, příjmení, adresu, tel. kontakt a vztah k Vám nebo Vašemu bývalému manželovi / manželce):

Svědci z mé strany:

.....

.....

Svědci ze strany nežádající:

.....

.....

(Nezapomeňte, že je zapotřebí uvést také svědky s blízkým vztahem ke druhé straně, zvláště v případech, kdy je pravděpodobné, že ona se řízení nebude účastnit, aby hledání pravdy bylo co nejobjektivnější.)

Rád bych neměl(a) v budoucnu uzavřenou možnost žít ve svátostném manželství a přistupovat ke svátostem. Proto žádám Svatého Otce o milost rozvázání mého nedokonaného manželství z výše uvedených důvodů.

.....
podpis žadatele

Přílohy:

- ☐ Potvrzení o křtu manžela
- ☐ Potvrzení o křtu manželky
- ☐ Potvrzení o církevním sňatku
- ☐ Kopie rozsudku civilního soudu o rozvodu
- ☐ Podrobná zpráva o průběhu známosti a manželství
- ☐ Pokorná prosba Svatému Otci o udělení milosti
- ☐ Další dokumenty (lékařské zprávy, policejní dokumenty apod.)

Římskokatolická farnost:

.....

.....

.....

Tel.:

E-mail:

**Biskupství brněnské
Diecézní církevní soud
Petrov 5
CZ - 601 43 BRNO**

V dne

Čj.

**Věc: Žádost o rozvázání manželství na základě pavlovského privilegia
podle kán. 1143 CIC**

Žádám o rozvázání níže uvedeného manželství:

Základní údaje žadatele:

žadatel

nežádající strana

Titul, jméno a příjmení		
Rodné příjmení		
Datum a místo narození		
Datum, místo a obřad křtu (ve které církvi) nebo datum přijetí do katechumenátu		<i>nepokřtěný</i>
Eventuálně plánovaná doba a místo křtu		zde nevyplňujte
Eventuálně plánovaná doba a místo zamýšlené svatby		
Stav před občanským sňatkem		
Bydliště žadatele / žadatelky		
Nynější stav		

Jakým způsobem bylo prokázáno, že nežádající strana nebyla pokřtěna?

.....

Dne uzavřeli na občanské manželství:

Toto manželství bylo rozvedeno rozsudkem

Okresního / Městského / Obvodního soudu v ze dne

čj., který nabyl právní moci dne

Datum definitivního odloučení:

Rozpad manželství zavinil:

Interpelace nežádající strany podle kán. 1144 CIC

☐ byla učiněna dne s výsledkem

☐ nebyla učiněna z důvodu

Žily strany společně i poté, co strana nepokřtěná přijala křest? ano / ne

Z tohoto manželství se narodily děti:

Jméno a příjmení	Datum narození	Datum, místo a obřad křtu

Žadatel(ka) chce uzavřít nové manželství s:

Titul, jméno a příjmení	
Rodné příjmení	
Datum a místo narození	
Datum, místo a obřad křtu (ve které církvi)	
Nynější náboženské vyznání	
Bydliště	
Nynější stav	

Pokud byl ještě jiný (předchozí) sňatek výše uvedené osoby, je třeba doložit oddací list a rozvodový rozsudek, a také případný rozsudek církevního soudu nebo prohlášení neplatnosti manželství.

Datum a místo uzavření předchozího manželství nastávající(ho) manžela / manželky	
Rodné jméno a příjmení manžela / manželky tohoto předchozího manželství	
Počet dětí narozených z tohoto manželství	

Jménem žadatele / žadatelky žádám o zrušení manželství
na základě pavlovského privilegia.

Odůvodnění a doporučení:

L. S.

.....
farář (administrátor)

Přílohy:

- ☐ Potvrzení o křtu obou budoucích manželů
- ☐ Potvrzení o sňatcích
- ☐ Kopie rozsudků civilních soudů o rozvodech
- ☐ Kopie rozsudků církevních soudů a jiná prohlášení o neplatnosti manželství
- ☐ Další dokumenty (lékařské zprávy, policejní dokumenty apod.)

Pokud možno, vyžádejte si následující prohlášení a vykonajte interpelaci:

**Čestné prohlášení o nepokřtěnosti nežádající strany
a interpelace**

Já, ,
narozen(a) dne v ,
bytem , OP č. ,

čestně prohlašuji,
že jsem nebyl pokřtěn v Římskokatolické církvi ani v jiném křesťanském sboru či společenství;

dále prohlašuji,
že nechci přijmout křest a nechci pokojně setrvat
bez urážení Stvořitele s pokřtěnou stranou
v manželském svazku s panem / paní ,
bytem

Na důkaz toho podepisuji toto čestné prohlášení.

.....
přísahající

Dosvědčuji, že pan / paní vykonal(a) přísahu v mé přítomnosti.

L. S.

.....
farář (administrátor)

Adresa žadatele:

.....

.....

.....

Tel.:

E-mail:

Biskupství brněnské
Diecézní církevní soud
Petrov 5
CZ - 601 43 BRNO

V dne

Věc: **Žádost o rozvázání nesvátostného manželství ve prospěch víry****Žádám o rozvázání níže uvedeného manželství:**

Základní údaje:

manžel

manželka

Titul, jméno a příjmení (rodné příjmení)		
Datum a místo narození		
Datum, místo a obřad křtu (ve které církvi) nebo datum přijetí do katechumenátu		
Nynější povolání – zaměstnání		
Stav před uzavřením tohoto manželství		
Věk v době uzavření manželství		
Nynější stav		

Nynější adresa manžela / manželky rozvazovaného manželství:

.....

Datum a místo uzavření rozvazovaného manželství:

Forma uzavření manželství (v katolické církvi, jiné církvi, civilně):

Toto manželství bylo rozvedeno rozsudkem

Okresního / Městského / Obvodního soudu v ze dne

čj. , který nabyl právní moci dne

Datum definitivního odloučení:

Žádost o civilní rozvod podal manžel / manželka (nehodící se škrtněte).

Žily strany společně i poté, co strana nepokřtěná přijala křest? ano / ne

Z tohoto manželství se narodily děti:

Jméno a příjmení	Datum narození	Datum, místo a obřad křtu

Pokud partner(ka) rozvazovaného manželství byl(a) nepokřtěn(a), nebo pokud já, jako žadatel(ka), jsem nebyl(a) dříve pokřtěn(a) či i nyní jsem nepokřtěn(a), pak má tvrzení o nepřijetí křtu mého manžela / manželky mohou potvrdit tyto svědkové (uvedte jméno, příjmení, adresu, tel. kontakt a vztah k vám nebo vašemu bývalému manželovi / manželce):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(Nezapomeňte, že je zapotřebí uvést také svědky s blízkým vztahem ke druhé straně, zvláště v případě, kdy je pravděpodobné, že ona se procesu nebude účastnit, aby hledání pravdy bylo co nejobjektivnější.)

Údaje týkající se uvažovaného budoucího sňatku v katolické církvi:

Nastávající manžel / manželka:

Titul, jméno a příjmení (rodné příjmení)	
Datum a místo narození	
Datum, místo a obřad křtu (ve které církvi) nebo datum přijetí do katechumenátu	
Nynější povolání – zaměstnání	
Nynější stav	

Pokud byl ještě jiný (předchozí) sňatek výše uvedené osoby, je třeba doložit oddací list a rozvodový rozsudek, a také případný rozsudek církevního soudu nebo prohlášení neplatnosti manželství.

Datum a místo uzavření předchozího manželství nastávající(ho) manžela / manželky	
Rodné jméno a příjmení manžela / manželky tohoto předchozího manželství	
Počet dětí narozených z tohoto manželství	

Pokud manželství, které se má uzavřít v katolické církvi, bylo již dříve uzavřeno civilně nebo jiným obřadem, uveďte:

Datum a místo uzavření tohoto manželství	
Forma uzavření manželství (v náboženské společnosti, civilně)	

Děti narozené z tohoto již existujícího svazku:

Jméno a příjmení	Datum narození	Datum, místo a obřad křtu

Rád(a) bych uzavřel(a) svátostné manželství a chtěl(a) přistupovat ke svátostem. Proto prosím Svatého otce o milost rozvázání mého nesvátostného manželství z výše uvedených důvodů.

.....
podpis žadatele

Přílohy:

- ☐ Potvrzení o křtu obou budoucích manželů i jejich případných dětí (pokud byl křest)
- ☐ Prosba Svatému otci o udělení milosti «in favorem fidei»
- ☐ Potvrzení o sňatcích (církevní i civilní)
- ☐ Kopie rozsudků civilních soudů o rozvodech
- ☐ Kopie rozsudků církevních soudů a jiná prohlášení o neplatnosti manželství
- ☐ Doporučení duchovního správce k udělení milosti
- ☐ Další dokumenty (lékařské zprávy, policejní dokumenty apod.)

Odesílatel:

.....
.....
.....

Tel.:

E-mail:

**Biskupství brněnské
Diecézní církevní soud
Petrov 5
CZ - 601 43 BRNO**

V dne

Č. j.:

Věc: **Žádost o odloučení manželů za trvání manželství (separatio)
a o dovolení k přijímání svátostí**

Žádám o odloučení mého níže uvedeného manželství:

Základní údaje:

žadatel

nežádající strana

Titul, jméno a příjmení		
Rodné příjmení		
Datum a místo narození		
Datum, místo a obřad křtu <i>(ve které církvi)</i>		
Stav před uzavřením tohoto manželství		
Nynější stav		
Bydliště (ulice, č.p.; PSČ, město)		
Telefon, E-mail, Skype n.		

Datum a místo uzavření odlučovaného manželství:

Forma uzavření manželství *(v katolické církvi, jiné církvi, civilně)*:

V případě, že manželství bylo rozvedeno: pak manželství bylo rozvedeno rozsudkem

Okresního / Městského / Obvodního soudu v ze dne

čj., který nabyl právní moci dne

Žádost o civilní rozvod podal manžel / manželka (nehodící se škrtněte).

Z tohoto manželství se narodily děti:

.....
.....
.....
.....

O dovolení nezachovávat manželské soužití žádám z těchto důvodů:

.....

.....

.....

.....

Pro výše uvedené důvody CHCI / NECHCI (nehodící se škrtněte) podat žalobu na platnost mého manželství Diecéznímu církevní soudu.

Nynější adresa mého manžela / manželky:

.....

..... tel.

Má tvrzení mohou potvrdit tito svědkové (uveďte jméno, příjmení, adresu, tel. kontakt a vztah k Vám nebo Vašemu bývalému manželovi / manželce):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Rád bych neměl(a) v budoucnu uzavřenou možnost přistupovat ke svátostem. Proto žádám ordináře a církevní soud o dovolení k odloučení manželů a o dovolení k přijímání svátostí. Na důkaz toho chci složit slib žít podle Božích přikázání.

.....
žadatel

Přílohy:

- ☐ Potvrzení o křtu manžela
- ☐ Potvrzení o křtu manželky
- ☐ Potvrzení o církevním sňatku
- ☐ Kopie rozsudku civilního soudu o rozvodu
- ☐ Další dokumenty (lékařské zprávy, policejní dokumenty apod.)

Žádost o dovolení k přijímání svátostí (vyplňuje duchovní správce žadatele)

Žádám, aby bylo žadateli (žadatelce, manželům)
dovoleno přijímat svátosti.

Odůvodnění a doporučení:

Slib, který je nutný pro udělení dovolení k přijímání svátostí, byl složen a podepsán a také já, jako duchovní správce, udělení tohoto dovolení doporučuji.

.....
farář (administrátor)

SLIB

A. *pro situaci, kdy manžel žije sám:*

Já,, vědom(a) si toho, že moje manželství stále trvá, slibuji, že budu žít v čistotě, sám (sama) a zachovávat Boží přikázání. K tomu ať mi pomáhá Bůh a tato svatá evangelia, jichž se rukou dotýkám.

.....
žadatel

L. S.

.....
farář (administrátor)

V dne

B. *pro situaci, kdy manžel(ka) uzavřel (a) občanský sňatek a existuje k nynějšímu partnerovi nebo k dětem morální závazek, přičemž je zde rozumný a spravedlivý důvod k udělení dovolení, pak partneři mohou složit slib žít jako bratr a sestra:*

Dne uzavřeli občanské manželství na :

Základní údaje žadatele:

partner

partnerka

Titul, jméno a příjmení		
Datum a místo narození		
Datum a místo křtu		
Nynější náboženské vyznání		
Bydliště		
Stav před občanským sňatkem		

My,, slibujeme, že budeme žít jako bratr a sestra a zachovávat Boží přikázání. K tomu ať nám pomáhá Bůh a tato svatá evangelia, jichž se rukou dotýkáme.

.....
žadatel

.....
žadatelka

L. S.

.....
farář (administrátor)

V dne

Stručné shrnutí

1. Manželství je platné, jestliže strany splní to, co k platnosti žádá jejich církev či náboženství nebo společnost (u nepokřtěných).
2. Manželství je svátost, jestliže platně pokřtění uzavírají platný sňatek.
3. Katolíci, pravoslavní a některé nekatolické církve žádají k platnosti uzavírání manželství církevní formou („v kostele“).
4. Platné a svátostné manželství může být také to, které je uzavřeno mimořádnou formou, byly-li pro to splněny okolnosti (mravní či fyzická nedosažitelnost kněze s jurisdikcí k sezdávání).
5. Většina nekatolických církví (např. českokobratrská evangelická, čeští bratři, baptisté) uznává platnost civilně uzavřeného manželství.
6. Platně uzavřené manželství nekatolíků na úřadě je:
 - jsou-li oba pokřtění – svátostné,
 - je-li pokřtěn jen jeden nebo žádný – jen přirozený svazek.
7. Je-li sňatek dvou pokřtěných platně sanován, stává se manželství sanací svátostí.
8. V platném manželství (pokřtěný s nepokřtěným s dispensí) po přijetí křtu od nepokřtěného se sňatek stává automaticky svátostným. (V matrikách – pokřtěných a oddaných – poznamenat tuto skutečnost do poznámky.)
9. Platný sňatek dvou nepokřtěných uzavřený civilně – po přijetí křtu od obou – se stává automaticky svátostným. (V křestní matrice o tom učinit poznámku. Do matriky sezdáných se nic nezapisuje.)
10. Sňatek dvou nepokřtěných uzavřený civilně je platný a nesvátostný. Sňatek dvou nepokřtěných nemůže být uzavírán církevně.
11. Církevní sňatek katolíka s nepokřtěným s dispensí je platný a nesvátostný. Církevní sňatek katolíka s nepokřtěným bez dispenze je neplatný.
12. O sňatku katolíka s židem, členem islámu či jiného náboženství platí, že je stejný jako s nepokřtěným – tzn. bez dispenze neplatný, s dispensí nesvátostný (přirozený svazek).
13. Na Východě katolíci biskupové zakazují (nedávají dispenz) sňatky katolíka s členem islámu – protože oni nechápu manželství jako nerozlučitelné (muž má možnost ženu zapudit) a také proto, že neuznávají rovnoprávnost muže s ženou.
14. Rozhodnutí pravoslavných soudů či biskupů prohlašujících neplatnost manželství neuznáváme bez prošetření, neboť pravoslavní považují nevěru v manželství za důvod zrušení manželství.
15. Sanovat je možno jen manželství, kde byl při (civilním) manželství dán platný souhlas, když v té chvíli oba byli schopni dát souhlas, spokojenému manželství nehrozil rozpad a jeden (nebo oba) manželé toužili zplatnit své manželství církevně a přistupovat ke svátostem.
16. Nemůže dát platný souhlas rozvedený po platném manželství při uzavírání civilního manželství, a proto ani po smrti „překážejícího“ manžela není možno sanovat manželství toho, který přežil.
17. Neboli: Ten, kdo uzavřel civilní sňatek za života manžela z prvního manželství, potřebuje – zemře-li manžel z prvního manželství – uzavřít konvalidaci (novým sňatkem) manželství s tím, se kterým již dříve uzavřel civilní sňatek.
18. Není dovoleno nutit k zplnění manželství při žádosti o křest dítěte, ale doporučit ano!
19. Soud již řešil několik neplatných sanací, neboť v době sanace už bylo manželství v rozpadu. Je-li nebezpečí rozpadu, nelze sanovat.
20. Nerozlučností, věrností a dobrem potomstva jsou stejně vázáni manželé ve svátostném manželství jako i v přirozeném manželském svazku. Jsou to vlastnosti každého platného manželství a vycházejí z přirozeného zákona.
21. Domněnka, že manželství je rozlučitelné nebo že se nevěrou ruší, nepůsobí neplatnost manželství. Pro neplatnost se žádá, aby ve chvíli uzavírání bylo rozhodnutí (pozitivní úkon vůle) se rozvést a uzavřít nové manželství nebo být nevěrný.
22. Církevní soud řeší jen otázku, zda manželství podle Božího a církevního zákona vzniklo (nespokojenost a porušování manželské smlouby velmi brzy po sňatku může soudce chápat i jako nepřímý důkaz). U civilního soudu se jen posoudí, zda manželství je funkční. Rozsudky již většinou neuvádějí důvod rozpadu.
23. Diecézní biskup a generální vikář ve své diecézi a farář ve své farnosti sezdávají platně. Kompetence k asistenci při sňatku je omezena na úřad (diecézní biskup, generální vikář, farář) nebo dána delegací. *Codex Iuris Canonici* (CIC) zná i delegaci pro jáhna a laika.
24. Kde chybí kněží a jáhni, může diecézní biskup, po předchozím příznivém vyjádření biskupské konference a po obdržení dovolení od Apoštolského stolce, zmocnit laiky, aby oddávali (kán. 1112 CIC).
25. V cizí farnosti sezdává kněz bez delegace neplatně a bez licence navíc nedovoleně.
26. Ve své farnosti – jsou-li oba snoubenci z cizích farností – potřebuje farář k dovolenosti licenci od jednoho z farářů farnosti, do které patří jeden ze snoubenců. Bez licence by sezdával platně, ale nedovoleně.
27. Manželství mezi římskokatolíkem a východním katolíkem není smíšené manželství, ale řídí se předpisy jak CIC, tak *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (CCEO). Je to manželství mezi katolíky.
28. K platnosti manželství CCEO žádá navíc kněžské požehnání snoubenců.
29. Ordinář a farář mají pravomoc asistovat jen manželství věřících patřících obřadově k jejich církvi. Bez dovolení k asistenci by sezdával dva nepatřící obřadově k jeho církvi neplatně.
30. Je-li jeden římskokatolík a druhý východní katolík, platně sezdávají ordináři a faráři obou církví.
31. Římskokatolický ordinář a farář mohou delegovat římskokatolického jáhna k asistenci sňatku římskokatolíka s katolíkem východní církve.
32. Východní katolický ordinář nebo farář nemohou platně delegovat jáhna římskokatolické církve nebo své církve k asistenci manželství (CCEO to nezná).
33. Manželství pouze před svědky (v nebezpečí smrti jednoho z manželů, fyzické nebo morální nemožnosti přítomnosti kněze /v římskokatolické církvi i jáhna/ v trvání jednoho měsíce):
 - a) musí být více než jeden svědek,
 - b) jedná-li se o manželství východních křesťanů, má být přivolaný kterýkoli kněz, aby toto manželství požehnal.
34. Východní katolické církve mají navíc manželskou překážku duchovního příbuzenství mezi křtěným, křtícím a křestními kmotry (kán. 811 CCEO). Manželství činí neplatným.
35. CIC dovoluje manželství s podmínkou do minula nebo současnosti – byla-li podmínka splněna, je manželství platné, jinak neplatné.

Stručné shrnutí zpracoval doc. ICLic. František Polášek, Th.D.